

Delavnica za krepitev zmogljivosti za nacionalne deležnike

TSG 3 EUSAIR
Spremljanje in vrednotenje
Stanje v letu 2022

22. September 2022

Nastja Pohrec, MK Projekt d.o.o.

Uvod

- Za spremljanje in vrednotenje je odgovoren grški partner Facility Point projekta, vodja delovnega paketa **Ministrstvo za gospodarstvo in razvoj MNEC, Grčija in njihov zunanji strokovnjak LKN Analysis**
- Delo v Sloveniji se je začelo leta 2018
- Glavna podlaga je akcijski načrt EUSAIR iz leta 2014 (EC Action plan SWD(2014) 190 final) in informacije v delovnem paketu 3 projekta FP
- Ustrezni začetni nabori podatkov izhajajo iz »študije COWI«, Evropska komisija: študija o makroregionalnih strategijah in njihovih povezavah s kohezijsko politiko, november 2017, avtorji: COWI, M&E, IES Dunaj
- Za spremljanje in vrednotenje so bili ustrezni viri **študije ESPON in kazalniki za spremljanje**

Uvod – sodelovanje pri S&V

V obdobju 2020-2022 se je po srečanju v Atenah leta 2019 (kjer so bili prisotni predstavniki programa ESPON) povečalo sodelovanje pri aktivnostih delovnega paketa 3, sodelovanje med **strokovnjaki stebra za spremljanje in vrednotenje** pod **koordinacijo LKN Analysis iz Grčije** (podjetje zadolženo za koordinacijo S&V).

To je vodilo do **uskladitve rezultatov** (baza znanja za vse stebre, SWOT, letna poročila o spremljanju, kazalniki).

Predstavitev, ki jo vidite danes, je bila usklajena s tistimi v drugih državah, da bi lahko obstajal skupen pristop h Capacity Building-u.

Projekt Facility point – spremljanje in vrednotenje

V Strateškem projektu Interreg ADRION V-B 2014-2022 – “EUSAIR FACILITY POINT”, v okviru delovnega paketa 3, je bilo predvideno **spremljanje in vrednotenje EUSAIR makroregionalne strategije**, preko naslednjih aktivnosti:

- 3.1 GRADNJA BAZE ZNANJA, KI JE POMEMBNA ZA ŠTIRI STEBRE STRATEGIJE
- 3.2 VZPOSTAVITEV OKVIRA ZA SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE EUSAIR
- 3.3 KREPITEV ZMOGLJIVOSTI ZA JAVNE ORGANE/UPRAVE

3.1 GRADNJA BAZE ZNANJA, KI JE POMEMBNA ZA ŠTIRI STEBRE STRATEGIJE

V povezavi z dejavnostjo **3.1** je bil cilj te prve naloge zbrati zanesljive in, kolikor je mogoče, primerljive podatke za celotno EUSAIR makroregijo, tako imenovano **bazo znanja**. Cilj je bil:

- Določiti območja (tematska in/ali geografska) s posebnimi potrebami ali posebnim potencialom,
- Tvoriti osnovo za utemeljeno določanje prioritet projektov/akcij,
- Določiti izhodiščne vrednosti, na katerih lahko temeljijo kazalniki učinka in rezultatov ter cilji (d) postaviti osnovo za nadaljnji razvoj makroregionalnega pristopa,
- V zvezi z izsledki je izgradnja potrebne baze znanja vključevala: (a) popis obstoječih virov (že zaključene ali tekoče študije ali raziskave, obstoječe baze podatkov na regionalni, nacionalni ali evropski ravni itd.) in (b) izvajanje, po potrebi študij, povezanih s stebrom.

3.1 GRADNJA **BAZE ZNANJA**, KI JE POMEMBNA ZA ŠTIRI STEBRE STRATEGIJE

BAZA ZNANJA (popis obstoječih virov za Steber 3 « Kakovost okolja »)

- Kohezijska politika: 17 dokumentov in poročil
- Publikacije politike: 8 dokumentov
- Evropski parlament: 6 dokumentov
- Publikacije Odbora regij: 1 mnenje
- Drugi programi EU: 11 študij in poročil
- Jadransko-jonska makroregionalna strategija, EUSAIR: 9 študij in poročil
- Posebni podatki/kazalnik in internetni viri: 11 študij in poročil
- Okoljski pravni red EU: 9 študij in poročil

To je bilo zbrano že v prvem poročilu, leta 2018. Kasneje je bilo posodobljeno, dopolnjeno in preneseno za vključitev v celotno poročilo, ki vsebuje informacije za vse 4 Stebre.

3.1 GRADNJA **BAZE ZNANJA**, KI JE POMEMBNA ZA ŠTIRI STEBRE STRATEGIJE

BAZA ZNANJA (popis obstoječih virov)

Kasneje je bila dopolnjena tudi s primeri projektov, ki bi bili relevantni za EUSAIR in indikatorje iz Adriona in drugih programov EU. Ustrezni projekti so bili že razdeljeni v primerjavi s temami, izbranimi v vodilnih projektih.

- a) Spodbujanje trajnostne rasti regije AI z izvajanjem ICZM in MSP tudi za prispevanje k skupnemu regionalnemu okviru (CRF) o ICZM Barcelonske konvencije ter spremljanju in upravljanju zaščitenega morskega območja. => **6 iz čezmejnega sodelovanja, 16 iz transnacionalnega sodelovanja, 6 z drugim financiranjem, 13 tematskih programov EU, skupaj 41 primerov projektov ali akterjev***
- b) Razvoj in izvedba jadransko-jonskega sub/regionalnega načrta ukrepov ob razlitju nafte. => **6 projektov iz tematskih programov EU***
- c) Zaščita in krepitev naravnih kopenskih habitatov in ekosistemov. => **2 iz čezmejnega sodelovanja in 2 iz tematskih programov EU, skupaj 4 primeri projektov***
- d) Zaščita in krepitev naravnih morskih habitatov in ekosistemov. => **12 projektov iz tematskih programov EU***

3.1 GRADNJA **BAZE ZNANJA**, KI JE POMEMBNA ZA ŠTIRI STEBRE STRATEGIJE

BAZA ZNANJA (popis obstoječih virov)

Analizirani so bili naslednji programi: ADRION, čezmejni programi IPA, Interreg Italija-Slovenija, Interreg Italija-Hrvaška, Interreg MED, Interreg Grčija-Italija, Program LIFE, Program Horizon

To je bilo zbrano že v drugem poročilu, v letu 2019. Kasneje je bilo posodobljeno, dopolnjeno in preneseno za vključitev v celotno poročilo, ki vsebuje informacije za vse 4 TSG.

KRITERIJI ZA IZBIRO ELEMENTOV ZA BAZO ZNANJA

Ustreznost: relevantno v primerjavi z akcijskim načrtom EUSAIR, temami 3. Stebra

Vpliv: rezultati projekta prispevajo k specifičnim ciljem Stebra 3

Kakovost: projekti so dobro premišljeni in pripravljeni

Indikatorji/Kazalniki – začetni premisleki

- Kvantitativni kazalniki so temeljili na študijah ESPON in opravljenem izboru za spletno orodje za spremljanje ESPON za naslednje programsko obdobje (delo v letih 2018-2019)
- Kazalniki kakovosti niso bili izbrani
- Glavna težava je bila pomanjkanje naborov podatkov za države IPA ter razlike v spremljanju med državami članicami EU in državami IPA – to je bilo delno premagano s pomočjo držav in sodelovanjem ESPON-a.

Kazalnike je mogoče razvrstiti v naslednje skupine:

- Tematski kazalniki (povezani s TSG3) in indikatorji konteksta (od ESPON)
- Kazalniki rezultatov, povezani z vodilnimi modeli
- Kazalniki, povezani z modeli vodenja
- Kazalniki upravljanja

Kazalniki konteksta (program ESPON)

PROGRAM ESPON JE BIL SOGOVORNIK www.espon.eu

- European and **Macro-Regional** Territorial Monitoring Tool
- ESPON Territorial Impact Assessment Tool

Združuje: teritorialne informacije + potenc. za oblikovanje politik

Razdelek "Spremljanje in orodja": na voljo sta 2 projekta

- Orodje za evropsko in makroregionalno teritorialno spremljanje
- Orodje ESPON za oceno teritorialnega vpliva

Kar zadeva ESPON, so na voljo splošne informacije

<https://mrs.espon.eu>

Pillar 3 - Environmental quality

Topic 1 – The marine environment

Topic 2 – Transnational terrestrial habitats

Kazalniki konteksta(ESPON)

Kazalniki ESPON, povezani s 3. Stebrom, so:

TEMA 1 – MORSKO OKOLJE

Natančneje povezano z onesnaževanjem morja

Kazalnik 1- Večje nesreče razlitij (oil spills)

Kazalnik 2 - Površina morskih ekološko pomembnih območij

TEMA 2 – TRANSNACIONALNI KOPENSKI HABITATI IN BIOTSKA RAZNOVRSTNOST

Kazalnik 1 – Površina kopenskih zavarovanih območij

Kazalnik 2 – Gozdni požari

Kazalnik 3 – Vpliv podnebnih sprememb na okolje

Sodelovanje z ESPON

Po srečanju v Grčiji, leta 2019, so bile relevantne informacije prenesene v program ESPON za vključitev v »Orodje za evropsko in makroregionalno teritorialno spremljanje« znotraj specifične tabele, ki jo je program ESPON delil s sodelujočimi na sestanku v Atenah.

Kazalniki, razviti po izmenjavi z ESPON

Za TSG 3 je bilo opredeljenih 26 dodatnih kazalnikov:

13 za obravnavo vprašanja kakovosti okolja v zvezi z morskimi, obalnimi in kopenskimi ekosistemi v regiji

1 za obravnavo vprašanja krepitve zmogljivosti – vprašanja, povezana z upravljanjem okolja

5 za obravnavo medsektorskih vidikov – in obravnavanje vprašanj, povezanih z inovacijami

8 za obravnavanje horizontalnih vidikov – in obravnavanje vprašanj, povezanih s podnebnimi spremembami

Kazalniki - primeri

Kazalniki so običajni, številnejši in integrirani v spletno orodje za spremljanje ESPON (26 indikatorjev)

Number	Pillar	Overall Objective	Specific Objective	Indicator	Baseline value
1	<u>Pillar 3 - Environmental quality</u>	To address the issue of environmental quality, with respect to marine, coastal and terrestrial ecosystems in the Region	To ensure a good environmental and ecological status of the marine and coastal environment by 2020 in line with the relevant EU acquis and the ecosystem approach of the Barcelona Convention.	<u>Nationally designated protected areas</u>	COWI, Pillar related study chapter 3.2.3 **** 131,75
2	<u>Pillar 3 - Environmental quality</u>	same as above	<u>Same as above</u>	Surface of marine sites designated under NATURA 2000	****
3	<u>Pillar 3 - Environmental quality</u>	same as above	Same as above	Surface of terrestrial sites designated under NATURA 2000	COWI, Pillar related study chapter 3.2.3 **** 131,75

Kazalniki rezultatov in projekti

Predlagani kazalniki, ki izhajajo iz sodelovanja z drugimi TSG, pod koordinacijo LKN Analysis iz Grčije (podjetje, zadolženo za koordinacijo S&V), so naslednji:

- Preverjanje naložb v projekte, povezane s 3. Stebrom EUSAIR;
- Povezano s stabilnimi mrežami sodelovanja na področju tem Stebra 3 v EUSAIR;
- Inovativnost

Kazalniki upravljanja

Predlagani kazalniki za upravljanje EUSAIR so bili predlagani v poročilu EUSAIR 1. stebra o spremljanju in vrednotenju v okviru EUSAIR za spremljanje in vrednotenje iz analize LKN iz Grčije (podjetje, zadolženo za koordinacijo S&V aktivnosti).

Omeniti je treba dva kazalnika:

- Prisotnost na sestankih TSG3;
- Število projektnih idej, ustvarjenih v TSG

Kazalniki in vodilna načela

INDICATORS/OBJECTIVES	UNITS
POLICY IMPACT	
Population involved in awareness raising activities	Inhabitants of areas benefitting directly from implemented awareness raising activities
Number of joint governance plans	Governance plan: set of roles, responsibilities and processes to involve relevant stakeholders in the conservation goals (objectives and legal framework, stakeholders conditions for participation in management bodies, conflict management procedures, governance activities and reporting,...)
MONITORING AND MANAGEMENT OF MARINE PROTECTED AREAS	
Surface of habitats supported to attain a better conservation status	Marine miles benefitting directly from implemented activities
Number of protected areas engaged (through charters, protocols, MoU) in implementing management strategies	Number of protected areas signing charters or protocols aimed at implementing management strategies
OIL SPILL CONTINGENCY PLAN	
Surface covered by the oil spill contingency plan	Marine miles benefitting directly from implemented activities
PROTECTION AND ENHANCEMENT OF NATURAL TERRESTRIAL HABITATS AND ECOSYSTEMS	
Surface of habitats supported to attain a better conservation status	Hectares benefitting directly from implemented environmentally sustainable activities

Kazalniki rezultatov in vodilna načela

Pillar	Overall Objective	Specific Objective	Indicator
<u>27</u>	<u>TSG 3 agreed priorities to be included in the 2021-2027 Partnership Agreement of the four EU member states and in the IPA programming</u>	Promotion of sustainable growth of the AI region by implementing ICZM and MSP also to contribute Common Regional Framework (CRF) on ICZM of Barcelona convention and the monitoring and management of marine protected area.	Inclusion of CRF on ICZM and MSP with monitoring and management of marine protected areas as priority action in the documents of programming period 2021-2028
<u>28</u>	<u>TSG 3 agreed priorities to be included in the 2021-2027 Partnership Agreement of the four EU member states and in the IPA programming</u>	Development and implementation of Adriatic-Ionian Sub/regional Oil spill contingency plan	Inclusion of implementation of Adriatic-Ionian Sub/regional Oil spill contingency plan in the documents of programming period 2021-2028
<u>29</u>	<u>TSG 3 agreed priorities to be included in the 2021-2027 Partnership Agreement of the four EU member states and in the IPA programming</u>	Protection and enhancement of natural terrestrial habitats and ecosystems	Inclusion of Protection and enhancement of natural terrestrial habitats and ecosystems in the documents of programming period 2021-2028

Socialno-ekonomski kazalniki

Socialno-ekonomski kazalniki, ki se lahko uporabljajo za spremljanje Jadransko-Jonske regije, vključujejo kazalnike, ki jih je pripravila LKN Analysis, za spremljanje in vrednotenje celotne strategije EUSAIR

- Prebivalstvo
- BDP na prebivalca
- Stopnja zaposlenosti
- Stopnja brezposelnosti
- Stopnja brezposelnosti mladih
- Število/odstotek prebivalcev, ki jim grozi revščina
- Indeks človekovega razvoja

Skupni indikatorji vseh stebrov

Skupni kazalniki za vse stebre so tisti, ki bi lahko izmerili skupni učinek izvajanja EUSAIR kot posledice sodelovanja med vsemi Stebri

Predlagani kazalniki, ki izhajajo iz sodelovanja z drugimi stebri, pod koordinacijo LKN Analysis iz Grčije (podjetje, zadolženo za koordinacijo S&V), so naslednji:

- Inovativnost
- Skupna stopnja zaposlenosti
- Transnacionalna omrežja

Vrednotenje zgornjih kazalnikov za vse stebre EUSAIR bi lahko vodilo do integracije vrednosti na skupni ravni celotne makro-regionalne strategije EUSAIR.

3.2 VZPOSTAVITEV OKVIRA ZA SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE EUSAIR

V zvezi z aktivnostjo 3.2 pripravljani koraki vključujejo :

- Skupno **analiza SWOT za zadevni Steber**, ki opisuje prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti v tematskem sektorju, ki ga pokriva Steber. Ta analiza bo izvedena enkrat in njeni rezultati bodo predstavljeni v prvem letnem poročilu o spremljanju TSG za leto 2018, leta 2019.
- Večnivojske preučitve notranje kohezije ustreznega delovanja TSG (ugotovitve SWOT analize TSG ↔ prednostne akcije TSG ↔ merila za izbor projektov ↔ projekti, izbrani za označevanje/izvajanje). Ta analiza bo prvič izvedena takoj po prevzemu dolžnosti strokovnjakov ZTP, rezultati pa bodo predstavljeni v letnih poročilih o spremljanju ZTP

SWOT ANALIZE

Za boljšo integracijo z drugimi gradivi TSG je bilo na zahtevo odgovorne skupine iz Grčije (LKN) za TSG3 razvitih 8 SWOT analiz: **1 splošna SWOT** in 7 tematskih analiz.

Naloga zaključena poleti 2020.

Splošna SWOT analiza

ENVIRONMENTAL QUALITY – SWOT ANALYSIS OVERVIEW GENERAL OVERVIEW

STRENGTHS	WEAKNESSES
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wide range of diverse & dynamic sub-sectors and applications including climate change prevention and adaptation, eco-innovation, circular economy ▪ EU topic embedded also in EU policy and funding opportunities via specific programmes (LIFE+ and others) ▪ Both marine environment and terrestrial habitats need to be considered (as per EUSAIR Action Plan) ▪ Good-level of expertise and competencies in most of the countries, the R&D level is quite elevated ▪ Cooperation between research or academia centres and enterprises on national and cross-border level (based on inter-state agreements) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lack/insufficient support in terms of national & regional funding for an important impact on macro-regional level ▪ Lack of innovation and spill-over in concrete solutions (e.g.; to prevent and manage marine litter, actions for the protection of endangered fauna, management of risks etc.) ▪ Environmental protection, to be effective, needs to be harmonised with economic policy and entrepreneurship, transport and as well with tourism hence it is cross-sectoral ▪ Lack of cooperation between research and academia centres & enterprises on macro-regional level ▪ Last but not least, the lengthy agreements among countries, the non-active role of all countries - especially at TSG meetings and difficulties with quorum for meetings are impacting the work of the TSG and FP project.
OPPORTUNITIES	THREATS
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Possibility to harmonise with UN Sustainable Development Goals (Agenda 2030) – to be incorporated or applied much more concretely within all the levels of the Strategy ▪ Less organic activity in the sector of environment in non-EU countries of the EUSAIR (more capacity building might be needed) ▪ For a better environmental future and sustainable development an involvement of youth, NGOs and civil society organisations as well as general public is needed, furthermore concertation with other MRS 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lack of interest for cross-sectoral cooperation (clinging to sectoral responsibilities) ▪ Communication is difficult due to complexity of the macro-regional concept ▪ Synergies between policies among countries are not being sought - there is no legislative/mandatory reason to do so ▪ European Commission insisting on 3-Nos ▪ Lack of involvement of NGOs and of the general public

SWOT ANALIZE

7 posebnih tabel SWOT za 3. Steber se je osredotočilo na:

- MORSKO OKOLJE
- PROSTORSKO NAČRTOVANJE
- MORSKE DEJAVNOSTI
- ONESNAŽEVANJE/ SMETI
- OBVLADOVANJE TVEGANJ – RAZLITJA NAFTE
- NADNACIONALNI KOPENSKI HABITATI IN BIOTSKA RAZNOVRSTNOST
- VARSTVO OKOLJA IN PODNEBNE SPREMEMBE

Primer tematske delne SWOT analize

ENVIRONMENTAL QUALITY – SWOT ANALYSIS TABLE 1 MARINE ENVIRONMENT	
OPPORTUNITIES	THREATS
<p>Increasing marine knowledge</p> <ul style="list-style-type: none">• by building on national marine biodiversity inventories and habitat mapping projects,• on the databases that will be cross-referenced by ESPON	<ul style="list-style-type: none">▪ Overfishing, habitat degradation and incidental catches pose serious threats to marine biodiversity, including fish, sea turtle, cetacean, seabird and other species.▪ Uncontrolled and illegal coastal development often leads to destruction of habitats.▪ Invasive alien species from aquaculture and ballast water discharge also threaten ecosystem functions, and illegal collection of sponges, corals and bivalves are further cause for concern.▪ Increased human use of the marine and coastal space, in particular for fishing, maritime transport, tourism, and construction, has intensified pressures on coastal and marine ecosystems and to not cease to pose threats.

Letno spremljanje

Poročanja so bila standardizirana leta 2020.
Vsako leto poročilo vsebuje informacije o:

- Teme, povezane z varstvom okolja
- Izvedba/dogodki
- Upravljanje in sodelovanje
- Pogled v prihodnost
- Informacije o literaturi

3.3 KREPITEV ZMOGLJIVOSTI ZA JAVNE ORGANE/UPRAVE

V zvezi z dejavnostjo 3.3 je namen te aktivnosti zgraditi zmogljivosti ključnih akterjev v smislu **razumevanja trendov in izzivov** na področjih, specifičnih za Steber, ter identificirati potencialne in korake za izboljšano koordinacijo politik in ukrepov.

Dejavnost 3.3: Trendi in izzivi

Nekatere zadeve so že vključene v letna poročila, npr.:

- V letu 2020: Povzetek o skladnosti vodilnih projektov s programi EU in tematskimi cilji
- V letu 2021: Informacije o temah Zelenega dogovora in vprašalnik o vključitvi vodilnih tem v programiranje za MA programov Interreg

Trendi in izzivi - krepitev zmogljivosti

Glede na predvideno **revizijo akcijskega načrta** (vprašalnik za zainteresirano odprto javnost, izveden maja 2022) bi lahko nekatere zadeve iz Facility point delovnega paketa 3 (delovni paket o spremljanju in vrednotenju) **kapitalizirali**.

